

Posudek na práci Terezy Těšínské: Kam s populárními romány Michala Viewegha?

Posudek oponenta: prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

Autorka se v práci soustředila na románovou tvorbu Michala Viewegha s odvážným záměrem: Prozkoumat oprávněnost tvrzení literární kritiky o výjimečnosti Vieweghova románového debutu v kontextu ostatních textů. Toto rozhodnutí předpokládalo rozsáhlou práci spočívající nejenom v analýze románových textů, ale současně i v analýze tvrzení, argumentů a postupů literární kritiky. Nutno říci, že zatímco druhé se autorce přesvědčivě daří, v prvním oblasti zůstává tématu ještě hodně dlužna.

Mezi klady práce (vedle relativně kultivovaného stylu) nesporně patří, že se autorka příliš nezdržuje převyprávěním obsahu a neplýtvá tak drahocenným místem a časem. V tomto ohledu oceňuji věcnost a soustředění se na podstatné k tématu práce. Oceňuji také práci se sekundární literaturou (kritikami), kde se mnohdy ukazuje (ve výrocih a přístupu kritiků) značná míra předpojatosti k fenoménu Viewegh – což je však spíše vedlejším produktem práce.

Méně propracované a soustředěné jsou části věnované analýze románů v kategoriích jako postava, komika, vypravěč. Zde bych očekával, že se půjde důkladněji do textu románů, aby bylo zřejmější tvrzení o podobnosti rozdílně přijatých textů.

V práci, která se mi zdá, že neprošla dostatečně kritickou redakcí ze strany autorky, nacházím řadu výroků, s nimiž nemohu, či nemohu lehce souhlasit. Některé příklady nesprávných tvrzení: *Až do listopadového převratu zde byla jednotná „vysoká“ literatura.* (s. 10) Tomuto tvrzení oponuje nejenom množství zábavného čtení, které se tuto funkci nepokoušelo maskovat, ale i podstatná část produkce nakladatelských domů.

Literární vědci se poté přiklonili k dichotomickému členění literatury na uměleckou a populární (s.10) toto dělení je tradičnější.

V době, kdy se v západních zemích formovalo pojetí literatury, měli čeští literární vědci svázané ruce. (s.13) - toto tvrzení jednak zní komicky a jednak je ve vztahu ke zkoumanému předmětu nepravdivé

Stylistické přešlapy jsou výjimečné – např: *Podobně jako v Báječných letech pod psa i zde oceňuji výskyt uměleckých rysů a lituji nevyužití jejich potenciálu* (s. 22) – myslím, že není na místě v tomto typu práce litovat.

Nesprávné tvrzení je i následující, které navíc ukazuje nedostatky terminologické: *Podobně jako v případě vyprávění je i zde poměrně obtížné jednoznačně stanovit, jaké pojetí postav zvyšuje uměleckou kvalitu románů. Nicméně je známo, že konstantní postavy inklinují spíše k jednoduché četbě a naopak postavy vývojové jsou typičtější pro náročnější literární díla.* (s. 24)

Na rozdíl od autorky se také nedomnívám, že by postavy (např. jak píše o postavě otce na s. 24) bylo psychologizovány. Je to psychologie spíše kuchyňská, která se děje pod přísným dohledem vypravěčem, jenž komentuje a vyhodnocuje jednání a usnadňuje tak čtení.

Podobně: „*V tomto pohledu Michal Viewegh dle mého názoru nijak nezaostává za například již zmíněným Karlem Poláčkem a díky komice stoupá do uznávané oblasti umělecké literatury.*“ (s. 29) – nepíše se, o jakém typu komiky mluvíme. Komické přece neznamená automaticky vysoké (častější je opak, jinak by produkce TV Nova a kabaretní pořady ČT1 byly dokladem mimořádného umění).

V pasážích druhé části, kde by posuzovatel očekával ponořenější či soustředěnější analýzy či argumentace se pak text celkově jeví jako velmi povrchní. A v důsledku sklouzává k nekontrolovatelným tvrzením typu: *S úrovní zpracování jednotlivých komponentů úzce souvisí autorovo uchopení tématu. Zatímco typičtí představitelé populární literatury nejeví známky snahy o originální přístup, Vieweghovo pojetí je přinejmenším zajímavé.* (s. 32) Jaké pojetí, čím zajímavé?

V druhé části pak také přibývá u oponenta otázek, na něž nenachází v textu odpověď: Co je podstatou poutavého vyprávění, jak o něm autorka píše na s. 39? Jak Michal Viewegh usiluje o psychologizaci postav, kterou se snaží pozvednout kvalitu svých knih, a zároveň tak čtenáře mate způsobem, jakým k psychologizaci přistupuje? (jak je uvedeno na straně 40) O jakém **duchu** komparace to autorka píše na s. 52?

Zdá se mi pak rovněž, že závěrečné části textu vznikaly již ve spěchu a neprošly potřebnou kritickou reflexí a revizí. V druhé polovině studie jakoby se už autorka práce rovněž nemohla rozhodnout, zda bude hledat kvality Vieweghova psaní na straně ohlasu, nebo v textu samotném. Kriticky srovnávat Viewegha s Kunderou mi pak přijde ne zcela spravedlivé a bylo by třeba zvolit jiného protihráče, aby argumentace byla průkazná.

Celkově považuji text za dobře odvedenou bakalářskou práci. Problém je, že práce se hlásí ke stupni diplomové práce. V této souvislosti mi práce nepřijde dostatečně propracovaná a soustředěná, chybí jí ucelenější analytický ponor. Nezdá se mi také, že by přesvědčivě vystupovala na poli terminologického ukotvení. Až příliš jednoduše se tu staví tvrzení kritiky či textu proti sobě. Nejenom výše uvedené citáty pak dokládají malou zkušenost se sekundární literaturou k tématu midcultu či s interpretací textu vůbec.

Práci s výhradami připouštím k obhajobě, a protože ji vnímám jako součást celkového hodnocení, budu se ptát autorky znovu na základní rysy Vieweghových děl, které určují jeho pozici v prostoru midcultu, jaké varianty těchto postupů bychom pak očekávali v prostředí nízké a v prostředí vysoké literatury? V jaké podobě můžeme u Viewegha mluvit o psychologické výstavbě postav? Jako použité prostředky dělají z jeho románu atraktivní čtení pro masu, které chtějí předstírat intelekt? A konečně, zda už název práce tj. otázka Kam s populárními romány?, nepředznamenává odpověď.

Prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.